

Bestuurlijke samenvatting - concept

Kinderen en jongeren die onvoldoende aansluiting vinden binnen bestaande onderwijsvoorzieningen

Aanleiding

Dit document is een bestuurlijke samenvatting van het concept schaduwrapport Tussen Wal en School.

Het rapport beschrijft een groep kinderen en jongeren die wil leren en zich ontwikkelen, maar onvoldoende aansluiting vindt binnen bestaande onderwijsvoorzieningen.

Het gaat niet alleen om officieel geregistreerde thuiszitters. Het gaat ook om kinderen en jongeren die dreigen uit te vallen, gedeeltelijk onderwijs volgen, langdurig geoorloofd afwezig zijn, gebruikmaken van maatwerk constructies of formeel staan ingeschreven, maar feitelijk beperkt deelnemen aan onderwijs.

De centrale vraag is hoe onderwijs duurzaam georganiseerd kan worden voor kinderen en jongeren die onvoldoende aansluiting vinden binnen bestaande onderwijsroutes.

Wat laat het rapport zien?

Op basis van wetgeving, onderzoeken, beleidsdocumenten, inspectierapporten, praktijkbeschrijvingen en een verkennende inventarisatie van onderwijsroutes ontstaat een consistent beeld.

De doelgroep is herkenbaar aanwezig in onderzoek, beleid en praktijk, maar wordt niet altijd als afzonderlijke groep gezien.

Wat deze kinderen en jongeren verbindt, is niet één diagnose, onderwijssoort of ondersteuningsvraag. Wat hen verbindt, is dat de bestaande onderwijsomgeving onvoldoende aansluit bij wat zij nodig hebben om tot leren, ontwikkeling en deelname te komen.

Het rapport laat zien dat thuiszitten vaak niet het begin van het probleem is, maar één van de mogelijke uitkomsten van een langer proces. Dat proces kan beginnen met afnemende belastbaarheid, toenemende afwezigheid, gedeeltelijke onderwijsdeelname, langdurige maatwerkconstructies of een voortdurende zoektocht naar passende ondersteuning.

Tussen Wal en School

Omdat leren mogelijk moet blijven

Wat komt steeds terug?

In onderzoeken, evaluaties, praktijkbeschrijvingen en initiatieven komen opvallend vaak vergelijkbare factoren terug die bijdragen aan ontwikkeling, onderwijsdeelname en perspectief.

Belangrijke factoren zijn onder meer:

- veiligheid
- voorspelbaarheid
- vaste relaties
- kleinschaligheid
- continuïteit
- maatwerk
- ontwikkelperspectief
- een onderwijsomgeving die aansluit bij de belastbaarheid en behoeften van de jongere

Deze factoren zijn niet voor iedere leerling op dezelfde manier nodig. Wel keren zij in verschillende bronnen en praktijkervaringen zo vaak terug dat zij bestuurlijke aandacht verdienen.

Waar zit de spanning?

Het rapport laat zien dat maatwerk juridisch mogelijk is. Tegelijkertijd moet maatwerk worden georganiseerd binnen een stelsel van bekostiging, toezicht, verantwoording, onderwijstijd, kwaliteitsbeoordeling en regionale verantwoordelijkheden.

Daardoor kan spanning ontstaan tussen wat een individuele jongere nodig heeft en wat binnen bestaande structuren duurzaam georganiseerd, gefinancierd en verantwoord kan worden.

Passende onderwijsroutes blijken bovendien niet altijd goed zichtbaar, toegankelijk of duurzaam beschikbaar. Mogelijkheden verschillen per regio. Initiatieven zijn regelmatig afhankelijk van tijdelijke financiering, pilots, uitzondering constructies of individuele professionals.

Tussen Wal en School

Omdat leren mogelijk moet blijven

Hierdoor kunnen kinderen en jongeren langdurig tussen bestaande voorzieningen terecht komen.

Waarom vraagt dit om bestuurlijke aandacht?

Voor deze kinderen en jongeren betekent wachten niet alleen tijdverlies.

Het kan leiden tot verlies van onderwijsdeelname, ontwikkeling, sociale aansluiting, diploma-perspectief en toekomstperspectief.

Het rapport laat zien dat de uitdaging niet uitsluitend ligt in het ontwikkelen van nieuwe kennis. Veel inzichten over passende randvoorwaarden en werkzame factoren zijn al beschikbaar.

De grotere uitdaging ligt in het eerder herkennen van signalen, het zichtbaar maken van mogelijkheden, het organiseren van passende onderwijsroutes en het duurzaam beschikbaar maken van voorzieningen die aansluiten bij uiteenlopende behoeften van kinderen en jongeren.

Vijf hoofdaanbevelingen

1. Herken de doelgroep expliciet

Erken dat het vraagstuk breder is dan officieel geregistreerde thuiszitters alleen. Maak ook kinderen en jongeren zichtbaar die dreigen uit te vallen, gedeeltelijk onderwijs volgen of formeel ingeschreven staan maar feitelijk beperkt deelnemen aan onderwijs.

2. Handel eerder

Investeer in vroegtijdige signalering en passende ondersteuning voordat onderwijsdeelname verder afneemt en langdurige uitval ontstaat.

3. Maak ruimte voor passende onderwijsroutes

Geef scholen, samenwerkingsverbanden, gemeenten en initiatiefnemers ruimte om onderwijsvoorzieningen te ontwikkelen en te ondersteunen voor jongeren voor wie bestaande routes onvoldoende passend zijn.

4. Borg werkzame voorzieningen duurzaam

Tussen Wal en School

Omdat leren mogelijk moet blijven

Voorkom dat voorzieningen die bijdragen aan onderwijsdeelname, ontwikkeling en perspectief afhankelijk blijven van tijdelijke financiering, pilots, uitzonderingsconstructies of individuele inzet.

5. Verklein regionale verschillen

Werk toe naar een situatie waarin kinderen en jongeren, ongeacht woonplaats, binnen redelijke bereikbaarheid toegang hebben tot passende onderwijsmogelijkheden wanneer bestaande routes onvoldoende aansluiten.

Slot

De vraag is niet langer óf deze kinderen en jongeren bestaan.

De vraag is hoe hun recht op ontwikkeling, onderwijs en toekomstperspectief duurzaam wordt georganiseerd wanneer bestaande onderwijsroutes onvoldoende aansluiten.

Tussen Wal en School vraagt daarom aandacht voor een groep kinderen en jongeren die niet pas zichtbaar zou moeten worden wanneer zij volledig thuiszitten, maar juist eerder: op het moment dat onderwijsdeelname, ontwikkeling en aansluiting onder druk komen te staan.